

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Vývoj a vliv technických podmínek v regionálních redakcích

Mladé fronty DNES a Deníku v Liberci

Bakalářská práce

Konzultant práce PhDr. Ludmila Trunečková

Vypracoval Jan Wirnitzer

Akademický rok 2006/2007

Praha, květen 2007

Děkuji PhDr. Ludmile Trunečkové za odborné vedení práce. Dále děkuji za poskytnuté informace pracovníkům regionálních redakcí Libereckého deníku (jmenovitě šéfredaktorce Lence Markovičové, Dušanu Hesounovi z technického oddělení a redaktorům Janu Královi a Petru Šimrovi) a Mladé fronty DNES (jmenovitě šéfredaktorovi Janu Stránskému a redaktorovi Adamu Pluhařovi). Dík za konzultaci patří i Andree Chloupkové z České tiskové kanceláře.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil pouze uvedené prameny a literaturu. Práce obsahuje celkem 57 551 znaků.

V Praze dne 21. 5. 2007

JAN WILHELMZEL

OBSAH

1. Úvod	7
1.1 Vymezení tématu	7
1.2 Metodika práce	8
2. Základní charakteristika tištěného zpravodajství na Liberecku	10
2.1 Situace periodik v Libereckém kraji	10
2.2 Stručná charakteristika analyzovaných deníků	10
2.2.1 <i>Liberecký deník</i>	10
2.2.2 <i>Mladá fronta DNES</i>	11
3. Zpravodajské zdroje on-line	13
3.1 Definování pojmu	13
3.2 Technický vývoj	14
3.2.1 <i>Dálnopis a fax</i>	14
3.2.2 <i>Internet a servis ČTK – infobanka a fotobanka</i>	14
3.2.3 <i>Telefon</i>	17
3.3 Specifický vývoj on-line zdrojů na Liberecku	18
3.3.1 <i>Internetizace redakčních pracovišť</i>	18
3.3.2 <i>Využití České tiskové kanceláře</i>	18
3.3.3 <i>Ostatní zdroje</i>	20
3.4 Shrnutí	20
4. Získávání a záznam informací v terénu	21
4.1 Technický vývoj	21
4.2 Specifický vývoj získávání a záznamu informací na Liberecku	23
4.2.1 <i>Archivace obrazového záznamu</i>	23
4.2.2 <i>Archivace slovního záznamu</i>	24
4.3 Shrnutí	25
5. Zpracování informací	27
5.1 Technický vývoj	27
5.2 Specifika zpracování informací na Liberecku	28
5.2.1 <i>Zpracování textu</i>	28
5.2.2 <i>Zpracování fotografií</i>	29
5.2.3 <i>Uzávěrky a korektura</i>	31
5.2.4 <i>Výpadek elektřiny</i>	32

5.2.5 <i>Výpadek internetu</i>	32
5.3 Shrnutí	33
6. Závěr	34
6.1 Shrnutí dosavadního technického vývoje	34
6.2 Souhrnné srovnání Libereckého deníku a Mladé fronty DNES	34
6.3 Perspektivy do budoucnosti	35
7. Cizojazyčné resumé (English Summary)	37
8. Prameny a literatura	38

SCHVÁLENO

Přihláška bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze		
Fakulta sociálních věd		
Dobro dne:	21-09-2006	-1-
CJ. 10525	Příloh: 1	Štarační heslo:
Přiděleno:	12	

Jméno studenta

Jan Wirtitzer

Semestr

VIII.

Mediální zaměření

Tisk – foto

Název práce

Vývoj a vliv technických podmínek v regionálních redakcích MF Dnes a Deníků Bohemia v Liberci

Základní vymezení tématu (základní hypotéza)

Tématem této práce je vývoj a vliv technických podmínek na zpravodajskou produkci dvou regionálních novinových redakcí v Libereckém kraji – Mladé fronty DNES a Libereckého dne. Práce si klade za cíl analyzovat vývojové trendy v období ohraničeném z jedné strany rozvojem internetu a digitalizace a ze strany druhé současností. Účelem práce je rovněž srovnání současných technických podmínek v obou redakcích (zda a jakým způsobem ovlivňují žurnalistickou práci). Tato do značné míry technicky zaměřená práce bude obsahovat též analýzu způsobu využití infobanky ČTK jako zpravodajského zdroje.

Teze bakalářské práce

Úroveň technických podmínek je jedním z klíčových faktorů zpravodajské produkce. Ovlivňují samotné získávání informací, jsou zásadní pro jejich přenos a zpracování. Zároveň z vlastní zkušenosti a praxe v Libereckém dnu vím, že úroveň techniky v jednotlivých redakcích se liší (zejména podle finančního zázemí vydavatele). Svě zkoumání mám v úmyslu syntetizovat do ucelené práce, vysvětlující přehledně specifika vývoje a vlivu technických prostředků na tištěná média v kraji mého bydliště ve výše zmíněném časovém úseku.

Při tvorbě práce hodlám vycházet ze tří základních, vzájemně souvisejících, zdrojů informací: záznamů vlastních redakcí o proměnách svého technického vybavení v čase, bližším vlastním seznámením s aktuálním technickým vybavením obou redakcí a srovnání relevantních zpravodajských produktů obou deníků v tištěné podobě.

Seznam základní literatury

- Blažej, B.: Grafická úprava tiskovin. Praha, SPN, 1990.
Blažek, F., Kočíčka, P.: Praktická typografie. Brno, Computer Press, 2000.
Dusong, J.-L., Siegartová, F.: Typografie - od olova k počítačům. Praha, Svojtka a Vašut, 1997.
Kunczik, M.: Základy masové komunikace. Praha, Karolinum, 1996.
McQuail, D.: Úvod do teorie masové komunikace. Praha, Portál, 1999.
Osvaldová, B., a kol.: Zpravodajství v médiích. Praha, Karolinum, 2001.
Osvaldová, B., Halada, J. a kol.: Praktická encyklopedie žurnalistiky. Praha, Libri, 2002.
Osvaldová, B.: Proměny novinářské profese podmíněné společenskými, technickými a technologickými změnami. In Končelík, J., a kol. Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Praha, Matfyzpress, 2004.
Reifová, I., a kol.: Slovník mediální komunikace. Praha, Portál, 2004.
Šmíd, M.: Stručný slovník elektronických médií. Praha, Karolinum, 1995.
Trunečková, L.: Tiskové agentury, Praha, Karolinum, 1997.

Ostatní prameny

Archivní výtisky regionální mutace Mladé fronty DNES a Libereckého dne
Internetové zdroje (i. e. Šmíd, M.: Žurnalistika v informační společnosti: Internetizace a digitalizace žurnalistiky. FSV UK, Praha, 2006. http://fsv.cuni.cz/FSV-533-version1-MED003_Smid.pdf)

Jméno konzultanta

PhDr. Ludmila Trunečková

Datum

22.9.2006

Podpis studenta

[Redacted signature]

Podpis konzul'

[Redacted signature]

1. ÚVOD

1.1 Vymezení tématu

Konec dvacátého a začátek jedenadvacátého století se nesl (a nese) ve znamení velkého rozmachu a široké dostupnosti digitálních technologií a zároveň ve znamení významných změn společenského charakteru. Je přitom pozoruhodné, jak se tištěná média změnám přizpůsobují. Papír, na kterém četli obchodní zprávy z Evropy již Fuggerové, patří stále mezi velmi vhodné materiály pro šíření zpravodajských informací navzdory existenci a veřejné dostupnosti rozhlasu, televize či internetu.

Digitalizace je chápána jako způsob uchování informace, ať už obrazové, zvukové, slovní či jiné, pomocí zápisu číslic (angl. „digit“). Takto uchovaná informace má oproti analogovému záznamu výhody snadnější reprodukce, šíření, větší trvanlivosti a lepších možností zpracování.¹ Výhody digitálních technologií však nemohly být využity dříve, než technický pokrok, jmenovitě vynález a rozšíření počítačů řízených mikroprocesory, umožnil s informacemi uloženými v digitální podobě pracovat.

Společenskými změnami s největší relevancí pro téma této práce pak bylo nahrazení komunistického režimu systémem pluralitní demokracie a dále přechod z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku.

V oblasti zpravodajských médií se obě tyto proměny proluly. Kromě zřejmého efektu na samotný proces produkce zpravodajství digitalizace umožnila rychlý (ba přímo okamžitý) a spolehlivý přenos informací na velké vzdálenosti. Tak se usnadnila cesta k rozvoji regionálního tisku (mutované strany nyní šlo tisknout levněji v regionálních tiskárnách za použití relativně levných rotaček, dostačujících pro tisk menšího nákladu).²

Potřeba rozvíjet regionální tisk obecně souvisí s proměnou médií umožněnou a vyvolanou společenskými změnami. Místo státu jsou vydavatelem soukromé (často nadnárodní) společnosti, jejichž motivací je zejména zisk a nikoliv propaganda. Snadnější cestou ke čtenářům (a tedy i k ziskům z inzerce) je právě takový zpravodajský produkt, který se zabývá nejen informacemi „pro všechny“, ale který poskytuje recipientům také zpravodajství z jejich okolí.

¹ Šmíd, M.: Stručný slovník elektronických médií. Praha, Karolinum, 1995. Strany 7, 14.

² Mezistupněm mezi mechanickou dopravou matic do lokálních tiskáren a digitálním přenosem bylo ve druhé polovině 20. století řešení pomocí faksimilního přenosu a tzv. dálnosazby. Barták, J.: Z dějin polygrafie. Praha, Votobia, 2004. Strany 222-223.

Tématem této práce je tedy zachycení konkrétního průběhu výše popsaných změn v Libereckém deníku a v regionální mutaci Mladé fronty DNES se zaměřením na technický aspekt (vliv společenských změn budiž námětem na jinou práci). Při mém studiu na FSV UK nebyl problém se sehnáním odborné literatury zaměřené na teoretická témata, ale do jisté míry jsem postrádal literaturu zaměřující se právě na specifický průběh a vliv modernizace na příkladu konkrétního regionálního tisku.

Liberecký region je mi osobně blízký a měl jsem již možnost (v rámci studijní praxe i dříve formou brigády) v Libereckém dnu³ pracovat. Proto bylo již při psaní teze bakalářské práce mým úmyslem vytvořit právě takový ucelený odborný text, který jsem během svého studia postrádal a který by mohl sloužit např. jako materiál pro budoucí historiky regionálního tisku.

1.2 Metodika práce

Při psaní bakalářské práce jsem se rozhodl si nejprve pomocí odborné literatury rozšířit všeobecný přehled o hlavních změnách ve tvorbě tištěných deníků a následně jsem zkoumal konkrétní situaci v regionálních redakcích Libereckého deníku a Mladé fronty DNES v Liberci. Po načerpání těchto informací jsem se zaměřil na zhodnocení vlivu změn na výsledný produkt (archivní tištěné noviny v Krajské vědecké knihovně v Liberci).

Pokud jde o strukturu práce, uvedení základní charakteristiky obou zkoumaných periodik na začátku textu jsem považoval za samozřejmost, ne tak ale členění hlavní části práce. Čistě chronologické uspořádání textu by vedlo k přílišné komparaci obou deníků a akcentu na dějepisné hledisko práce. Jednoznačné rozdělení práce na teoretickou a praktickou část, kde by první zmíněná popisovala proměny zpravodajské techniky obecně a druhá se zaměřovala na konkrétní situaci ve zkoumaných denících, by naproti tomu v určitém smyslu rozštěpila práci na dva relativně samostatné celky. Proto jsem zvolil rozdělení práce do tří základních tematických oddílů (Zpravodajské zdroje on-line, Získávání a záznam informací v terénu a Zpracování informací). Dějepisný aspekt i teoretická a praktická část jsou součástí každého z oddílů.

Oproti původním tezím práce operuje s pojmy Liberecký deník a Deník namísto Liberecký den a Deníky Bohemia⁴. Tam, kde hovořím o tomto listu se zaměřením na

³ Bývalý název Libereckého deníku, užívaný do října 2006.

⁴ Jedná se o nové názvy téhož, které vešly v použití po odevzdání tezí, viz též pozn. č. 3.

období zcela jasně patřící do doby, kdy se deník jmenoval Liberecký den, používám termín Liberecký den. V ostatních případech používám termín Liberecký deník. Dále jsem dle změny názvu tohoto listu změnil název bakalářské práce (resp. místo sousloví „Deniky Bohemia“ užil termínu „Denik“).

Libereckému deníku je věnováno v práci poněkud více prostoru z toho důvodu, že vychází déle než regionální mutace Mladé fronty DNES a tak sleduji větší časové rozpětí, ve kterém k proměnám technického vybavení redakce docházelo.

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA TIŠTĚNÉHO ZPRAVODAJSTVÍ NA LIBERECKU

2.1 Situace periodik v Libereckém kraji

Liberecký kraj se rozprostírá na severu České republiky a zahrnuje území 4 okresů – Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa na celkové výměře 3163 km², což představuje 4% z celkové rozlohy České republiky a s výjimkou hlavního města Prahy má nejmenší rozlohu v republice. Trvalé bydliště zde má cca 429 tisíc obyvatel.⁵

Liberecká mutace Mladé fronty DNES vychází zhruba v nákladu 15 tisíc výtisků (tato mutace vychází pro území Libereckého kraje). List Deník v severních Čechách vykazuje tištěný náklad (mimo exponovaných dnů, kdy vycházejí víkendové přílohy) průměrně 42 tisíc výtisků⁶ (ovšem jde o společný náklad Deníků v Libereckém i Ústeckém kraji, tedy na území, kde žije zhruba jeden a čtvrt milionu obyvatel⁷). Oba listy jsou tedy, řádově srovnatelné, pokud jde o poměr nákladu k počtu potenciálních odběratelů.

2.2 Stručná charakteristika analyzovaných deníků

2.2.1 Liberecký deník

Liberecký deník vychází od 6. 5. 1993. Z celkového rozsahu deníku (uváděno 28-40 stran) patří zhruba 6 stran lokální části Moje Liberecko (území okresu Liberec), publikované regionální redakcí, další 3 až 4 strany zabírá sport. Vydavatelem deníku je VLTAVA-LABE-PRESS, a.s. V redakci pracuje 10 redaktorů (bez fotografů – ti operují na krajské úrovni) .

Liberecký deník zažil v posledním roce velké změny ve srovnání s relativně poklidným předcházejícím obdobím. 18. 9. 2006 se z Deníků Bohemia stal Deník (slovo Deník se dostalo i do názvu regionálních mutací). Systém regionálních redakcí prošel reorganizací, v severních Čechách již není hlavním centrem redakce ústecká, ale

⁵ Internetová prezentace Libereckého kraje. [online] <http://www.kraj-lbc.cz>

⁶ Server vydavatelství VLP. [online] http://info.vlp.cz/index.php?id=titn_nklad

⁷ Internetová prezentace Ústeckého kraje. [online] <http://www.kr-usteckv.cz>

redakce v Ústí nad Labem a v Liberci jsou si rovny. Výsledkem této emancipace je větší nezávislost a volba výběru témat v liberecké redakci. Novou filosofii novin zdůraznila nová grafika, jež nahradila starší, již anachronický vzhled. Významný vliv na technické vybavení jednotlivých redakcí měl zřejmě i nástup Romana Galla (mezi jiným bývalého šéfredaktora Hospodářských novin či spoluzakladatele portálu Aktuálně.cz) na pozici šéfredaktora. Roman Gallo totiž zastupuje novinářskou profesi i v představenstvu Deníku a úroveň technického vybavení v regionálních redakcích (stejně jako úroveň finančních podmínek) se zlepšuje.⁸

Internetová stránka Deníku⁹ je přehledný zpravodajský web, který mimo zpravodajství poskytuje aktuální dopravní servis, integrované vyhledávání jízdního řádu, RSS kanál¹⁰ a další prvky. Přepínání mezi 73 jednotlivými regionálními novinami je vyřešeno viditelně umístěným roletovým menu.

2.2.2 Mladá fronta DNES

Regionální mutace Mladé fronty DNES vycházejí od roku 1998. Oproti Libereckému deníku pokrývá rozsahově srovnatelné (či spíše méně rozsáhlé, po změnách v Deníku) regionální zpravodajství Mladé fronty DNES větší území – kromě Liberecka zahrnuje též Českolipsko, Jablonecko a Semilsko. Vydavatelem deníku je MAFRA, a.s. V redakci pracuje 14 redaktorů (z toho dva fotografové).¹¹

Regionální mutace Mladé fronty DNES využívá pro prezentování článků z aktuálního dne (poskytuje je vždy od 12:00) prostor zpravodajského portálu iDnes.cz¹². Nabídka doplňkových služeb je pestrá a zřejmě pro přehlednost je umístěna přímo na hlavní stránce iDnes.cz, odděleně od článků publikovaných v regionální příloze.

Jak je z výše uvedených dat zřejmé, Mladá fronta DNES expandovala do Liberce pět let po založení (tehdy ještě) Libereckého dnu a měla při vybavení redakce už výhodu v tom, že značným vývojem prošla zejména oblast počítačů a pro novou

⁸ Informace poskytla šéfredaktorka Libereckého deníku Lenka Markovičová.

⁹ <http://www.denik.cz/>

¹⁰ Formát RSS (Rich State Summary) umožňuje uživatelům s připojením k internetu odebírat novinky ze serverů, nabízejících RSS zdroj. Oproti běžnému surfování na internetu nabízí RSS čtečka uživatelům informace sama od sebe a tak minimalizuje možnost přehlédnutí pro uživatele důležité informace. Typickým příkladem využití RSS jsou zpravodajské servery, jejichž obsah se často mění. Krčmář, P.: Vše podstatné o RSS. [online] <http://www.root.cz/clanky/vse-podstatne-o-rss/>

¹¹ Informace poskytl šéfredaktor regionální redakce Mladé fronty DNES v Liberci Jan Stránský.

¹² <http://zpravy.idnes.cz/infidnes.asp?r=infseverocech>

redakci tak byly pořízeny počítače nové. Podle informací šéfredaktora liberecké mutace Mladé fronty DNES Jana Stránského k tak razantním změnám, jako např. v roce 2006 v Libereckém deníku, v Mladé frontě DNES během jejího fungování v Libereckém kraji nedošlo.

Redaktoři Libereckého dne naproti tomu měli na stolech ještě dlouho – zřejmě kvůli finančnímu hledisku a důvodu, že „to funguje taky“ – zastaralé počítače s operačním systémem MS-DOS a lámacím programem Cicero. Z informací dostupných od redaktorů liberecké redakce Mladé fronty DNES vyplývá, že k žádným velkým změnám lámacího programového vybavení (výrazností podobných skoku z Cicera do RedWebu v Libereckém deníku) v Mladé frontě DNES nedošlo.

3. ZPRAVODAJSKÉ ZDROJE ON-LINE

3.1 Definování pojmu

Získávání zpravodajských informací lze obecně rozčlenit do dvou skupin podle metody práce – podle toho, zda žurnalista informace shání v terénu, nebo zda je získává z pohodlného útočiště redakční budovy. Aby termín *zpravodajské zdroje on-line*, užívaný v této práci, nespádal k nevědomému spojení s relativně podobným termínem *on-line* (nebo *internetová*) *žurnalistika*¹³, je třeba jej definovat.

Podle standardu ATIS¹⁴ z roku 2000 termín *on-line* (v protikladu k termínu *off-line*) odpovídá těmto možným výkladům:

- 1) týkající se operací zařízení pod přímou kontrolou systému, se kterým je propojeno (on-line zařízení jsou dostupná pro okamžité použití systémem bez lidského zásahu)
- 2) týkající se zařízení připojeného k nějakému systému (a zároveň v provozu)
- 3) (v technologii počítačů) popis zařízení či příslušenství, které je přímo ovládané jiným zařízením
- 4) (v technologii počítačů) obecně stav zařízení, značící jeho provozuschopnost a připravenost k použití

Za takto definované zpravodajské zdroje můžeme označit z vývojově starších zařízení např. dálnopis nebo později fax. Dnešní široká veřejnost si pak při slově *on-line* vybaví hlavně internet, pro novinovou práci mající velký význam i díky agenturnímu servisu ČTK (zejména infobanky a fotobanky). Konečně je na místě zmínit též pokrok v technologii telefonů – technologii mobilních sítí.

¹³ Míneho v chápání internetu jako publikačního média pro širokou veřejnost: „*Internet je dnes prostředím, jež umožňuje (...) publikovat žurnalistický obsah takovým způsobem, jenž vykazuje vlastnosti a charakteristické rysy masového média, které byly až dosud vyhrazeny tisku, rozhlasu, televizi, případně masově distribuovaným zvukovým a obrazovým záznamům.*“ Šmíd, M.: *Žurnalistika v informační společnosti. Internetizace a digitalizace žurnalistiky.* [online] www.fsv.cuni.cz/FSV-533-version1-MED003_Smid.pdf

¹⁴ ATIS (Alliance for Telecommunications Industry Solutions) je standardizační organizace Spojených států amerických, která se zabývá tvorbou technických a provozních standardů. ATIS je akreditovaná Americkým národním standardizačním institutem (ANSI). [online] www.atis.org

3.2 Technický vývoj

3.2.1 Dálnopis a fax

Přestože dálnopis již patří do žurnalistického muzea a fax je vytlačován do odlehlých koutů redakcí, považuji za vhodné se o nich krátce zmínit. Oba přístroje totiž způsobem své činnosti předznamenal moderní éru digitalizace.

Dálnopis, používaný např. zpravodajskou agenturou Reuters již od roku 1927¹⁵, fungoval tak, že každý znak rozkládal na pětibitové „slovo“ složené z jedniček a nul, a tato slova pak posílal pomocí elektrických impulsů po připojovací lince. Například slovo REUTER zakódované na dálnopisu *Mezinárodní telegrafní abecedou č. 2 (ITA-2)* vypadalo takto: 01010-01000-11100-00001-01000-01010. Z hlediska formátu přenášené zprávy tak lze o určitém stupni digitalizace již hovořit (třebaže pochopitelně ne v dnešním širokém chápání významu onoho slova). Ačkoliv princip dálnopisu umožňoval vysílání z jedné stanice k v podstatě neomezenému počtu příjemců, jeho soumrak zapříčinila relativně vysoká poruchovost (šlo o stroj tvořený mnoha mechanickými pohyblivými částmi) a hlučnost v porovnání s novějšími technologickými inovacemi.

Fax namísto písmen do binární formy převádí obrazovou informaci – scanovaný papír rozloží na jednotlivé body (pixely) a bitové informace o těchto bodech opět pomocí telefonní linky pošle na přístroj příjemce. Výhodou faxu byla schopnost přenášet i grafické prvky a dále častá integrace do jednoho zařízení se stolním telefonem. To je zřejmě hlavní důvod setrvávání faxů v některých redakcích.

3.2.2 Internet a servis ČTK – infobanka a fotobanka

Počátky internetu je třeba hledat v době studené války, jeho prvním předchůdcem byla experimentální vojenská síť Arpanet, vyvinutá ministerstvem obrany USA v roce 1969. Předpoklady pro masový rozvoj internetu jako moderního celosvětového komunikačního média byly z velké části naplněny během osmdesátých

¹⁵ History of Reuters Technical Developments: [online]
<http://about.reuters.com/aboutus/history/technology.asp>

let – pakety informací začaly po síti putovat pomocí TCP/IP protokolu¹⁶, síť nabídla první komerční služby atd. Tolik krátký exkurz do počátků internetu.

Z hlediska významu pro žurnalistiku mělo rozhodující význam vytvoření a zveřejnění standardu World Wide Web¹⁷ (WWW) a s ním souvisejícího hypertextu¹⁸ v laboratoři CERN v roce 1991, o což se rozhodujícím způsobem zasloužil britský programátor Tim Berners-Lee. První prohlížeče webových stránek na sebe nedaly dlouho čekat a díky protokolu WWW se internet stal všeobecně populárním a dostupným médiem. Svě webové stránky postupně zavedly na jedné straně zdroje zpravodajských informací (např. weby obcí, ministerstev, úřadů, zájmových uskupení, sportovních klubů atd.), na straně druhé se objevily i weby zpravodajské.

Zpravodajské weby lze dle Milana Šmída dělit na tři skupiny: kopie existujících médií, internetové odnože již zavedených médií a periodika určená výhradně pro publikování na internetu.¹⁹ Pro uživatele, hledajícího na internetu zpravodajství, platí obecně dvě výhody: první, že se zpravodajství „neztrácí“ jako např. zpravodajství v televizi či rozhlasu (tedy že se k němu může čtenář vracet), a druhá, že je aktuálnější, než např. zpravodajství v novinách (respektive je poskytováno kontinuálně). A to jak proto, že se čtenář může doma po zapnutí počítače několika kliknutími myši dostat na svůj oblíbený zpravodajský server, tak i proto, že s technickým pokrokem, zejména vyšší přenosovou rychlostí²⁰, opět klesla doba putování informace z místa pořízení do redakce. Např. v roce 1998 začala tisková agentura Reuters používat bezdrátovou technologii WaveLAN, která umožnila fotoreportérům pokrývajícím fotbalové

¹⁶ Transmission Control Protocol/Internet Protocol označuje dva protokoly (soubory pravidel), podle nichž pakety informací po internetu putují. Internet drží pohromadě právě skutečnost, že všechny počítače na internet připojené těmito protokoly rozumí a řídí se jimi při síťové komunikaci.

¹⁷ Označení World Wide Web se používá ve smyslu celosvětově propojené sítě hypertextových dokumentů, neboli aplikací, které je počítač připojený k internetu schopen zpracovávat na základě pravidel daných protokolem HTTP (HyperText Transfer Protocol). Někdy bývá WWW mylně zaměňován přímo s pojmem internet, ačkoliv je jen jednou ze služeb, které v technickém prostředí internetu fungují (dalšími jsou např. protokol pro výměnu souborů FTP nebo e-mail).

¹⁸ Hypertext je veřejností vnímán jako text, jehož jednotlivé prvky odkazují čtenáře na upřesnění nebo zdroje uváděných informací. Čtenář tedy může hypertext číst nelineárně a vybírat si kliknutím na odkazy v hypertextu, jaký další text bude číst. Systémově vzato jde o prostředek, umožňující orientaci a navigaci ve velkém množství webových stránek umístěných na internetu.

¹⁹ Šmíd, M.: Zpravodajství internetové žurnalistiky. In Osvaldová, B. a kol.: Zpravodajství v médiích. Praha, Karolinum 2001.

²⁰ Připojení přes telefonní modem, běžné v začátcích internetové éry, se mohlo „chlubit“ rychlostí stahování a příjmu dat (downstream) řádově v desítkách kilobitů za sekundu. Současná vysokorychlostní širokopásmová připojení se pohybují řádově v megabitech za sekundu (např. tato práce vznikala na počítači s rychlostí připojení 2 Mbit/s).

mistrovství světa ve Francii dopravit snímek na monitory v centrále Reuters do pěti minut od jeho pořízení.²¹

Pokud jde o to, jak novináři mohli využívat internet při získávání informací, počet institucí s vlastní webovou prezentací pochopitelně postupně rostl. V obecné rovině se omezím pouze na konstatování, že např. v roce 1998 disponovalo v České republice vlastním webovým serverem už devět z deseti institucí státní správy (a tudíž získávání informací od těchto institucí přes internet bylo relativně dostupné), zatímco počet průmyslových podniků s vlastním webem jen lehce přesahoval 50%.²²

Koncem devadesátých let se také ustálila digitalizace zpravodajství ČTK. Tato tisková agentura již v listopadu 1987 zprovoznila testovací verzi elektronického záznamu informací, tzv. *databanky*. Její první databázi byly Aktuality (novinky zpravodajství ČTK), následované v dalším roce databází Fond (shromažďující kompletní zpravodajskou produkci agentury za daný kalendářní rok) a faktografickou zeměpisnou databází Země. Databanka získala koncem devadesátých let nový, dosud používaný název *infobanka*. Bez ní si už dnes domácí novinářskou práci lze jen těžko představit.²³

Založením *infobanky* se totiž novinářům otevřela možnost získávat informace na monitoru toho samého počítače, na kterém píšou články. Oproti dřívějšímu dálkopisnému způsobu komunikace s tiskovou agenturou lze v infobance vybírat informace přesně dle potřeb – ať již aktuální zpravodajství z různých oborů, nebo např. statistické informace o firmách, infografiku či dokumentační databáze.

Díky technickému vývoji, zejména zvyšování rychlosti připojení k internetu, lze na internetu nalézt stále více multimediálních služeb, např. je možné poslouchat rádio či sledovat televizi. Česká tisková kancelář kromě informací textových (*infobanka*) nabízí prostřednictvím internetu také informace obrazové (*fotobanka* a *videobanka*) a zvukové (*audioservis*).²⁴ To ocení editoři, kteří se drží poučky, že díky obrazové informaci přiložené k textu je zpráva pro čtenáře nejen atraktivnější, ale také srozumitelnější a působí věrohodněji. *Audioservis* je pak využitelný např. na webových zpravodajských serverech.

²¹ History of Reuters Technical Developments. [online] <http://about.reuters.com/aboutus/history/technology.asp>

²² Pětina průmyslových podniků disponovala vlastním serverem a třetina využívala hostingové služby někoho z poskytovatelů internetu. Remr, J.: Využití internetu ve státní správě. Příspěvek na konferenci Internet ve státní správě a samosprávě 1998. [online] <http://www.issc.cz/archiv/1999/sbornik/cz/reimr.htm>

²³ Informace získány konzultací s Andreou Chloupkovou z obchodního oddělení ČTK.

²⁴ Webové stránky ČTK. [online] <http://www.ctk.cz>

Z výzkumu projektu NetMonitor vyplývá, že návštěvnost zpravodajství na serveru iDnes.cz (zpravy.idnes.cz) se v období od září 2006 do března 2007 kolísavě pohybovala mezi 800 až 970 tisíci reálnými návštěvníky za měsíc. Počet návštěvníků stránky www.denik.cz v říjnu 2006 (první měsíc fungování) dosáhla 189 tisíc reálných návštěvníků a v březnu 2007 bylo zaznamenáno 312 tisíc návštěvníků (přičemž trend je víceméně postupně stoupavý).²⁵

3.2.3 Telefon

Zatímco pevné telefonní linky žádný výrazný, pro získávání novinářských informací důležitý pokrok nezaznamenaly, objevil a rozšířil se fenomén zcela nový, a to telefonování mobilní. Výhodou je logicky fakt, že zpravodajský zdroj vybavený mobilním telefonem je pro novináře značně dostupnější než kontakt bez mobilního telefonu a tak je samozřejmě snazší ověřování informací, domluva interview a podobně. Pro úplnost dodávám, že kontakt může probíhat i opačným směrem, tedy z iniciativy samotného zdroje. Tato situace může např. nastat v prostředí, kde se novinář trvale věnuje nějaké oblasti zpravodajství (kultura, politika, kriminalistika atd.) a buduje si v ní systematicky síť kontaktů stálejšího charakteru.

Popularitu mobilních telefonů v České republice asi nejvhodněji dokládají čísla. Webový server Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) udává, že v letech 1998-2003 Česká republika vykazovala co do počtu mobilních telefonů složený meziroční nárůst 24,3%, což je vůbec nejvíce ze všech zemí OECD, a v roce 2003 dosáhla saturace českého trhu hodnoty 95,2 mobilních telefonů na 100 obyvatel²⁶. Zvýšená dostupnost mobilních telefonů²⁷ a jejich technický pokrok (např. zmenšení jejich velikosti) se promítly do nárůstu množství jejich uživatelů. To byl základní předpoklad pro jejich širší využití v komunikaci mezi novináři a zdroje.

²⁵ Viz projekt NetMonitor. [online] www.netmonitor.cz

²⁶ OECD, Telecommunications Database 2005 [online] www.oecd.org/sti/telecom. Cit. dle Basl, J., Pour, J.: Informační společnost a ICT. CES VŠEM 2005 [online] www.vsem.cz/data/docs/gf_WPNo9.pdf

²⁷ Přispělo tomu i konkurenční prostředí: k tehdy jediné české mobilní síti (Eurotel), jež začala fungovat ještě na analogovém standardu NMT, přibyla 30. 9. 1996 síť Paegas (dnes T-Mobile), fungující už na digitálním, dodnes používaném rozhraní GSM.

3.3 Specifický vývoj on-line zdrojů na Liberecku

3.3.1 Internetizace redakčních pracovišť

Pokud jde o libereckou redakci Mladé fronty DNES, od svého vzniku v roce 1998 disponovala počítači připojenými na internet se všemi výhodami z toho plynoucími. Deníky Bohemia v severních Čechách zpočátku internetové přípojky neměly. První modemy byly zaváděny na omezené množství počítačů v letech 1995 a 1996. Od roku 1998 pak rychlost připojení postupně rostla, nejprve přes připojení ISDN a později (a dodnes) vysokorychlostní ADSL.²⁸ Vysokorychlostním připojením též dlouhodobě disponuje liberecká redakce Mladé fronty DNES.

3.3.2 Využití České tiskové kanceláře

Obě zkoumaná periodika, Liberecký deník i Mladá fronta DNES, využívají zpravodajských služeb poskytovaných Českou tiskovou kanceláří (ČTK), zprostředkovaných pomocí infobanky.

Protože neměly Deníky Bohemia zpočátku přístup k internetu, získávaly zpravodajství z ČTK přes meziredakční síť s uzlem v Ústí nad Labem (Ústí odebíralo produkci ČTK přes satelit). Jednotliví redaktori pak vstupovali do sítě skrze redakční systém Cicero, běžící na stolních počítačích s operačním systémem MS-DOS. Tento postup fungoval v Libereckém dnu (tehdy ještě) až do roku 2006.²⁹

Orientace v systému Cicero byla obtížná a jeho ovladatelnost a praktičnost využití (nakolik mohu porovnat vlastní zkušenost z praxe v Libereckém dnu a používání infobanky na FSV UK) nízká. Počítače vybavené operačním systémem Windows s přístupem k infobance byly v redakci dříve pouze dva (z toho jeden na stolu šéfredaktora).

Trend kvantitativního využití ČTK v Libereckém deníku však technickými změnami (zde míním zejména vybavením redakce moderními notebooky) v podstatě dotčen nebyl a v metropolitní části Moje Liberecko, která je doménou liberecké redakce, má v podstatě sestupnou tendenci. Důvod je zřejmě ten, že malý „operační prostor“ Liberecka je regionální redakce (navíc s budovanou sítí externistů) schopna

²⁸ Informaci poskytl Dušan Hcsoun z technického oddělení Deníku.

²⁹ Informaci rovněž poskytl Dušan Hcsoun.

pokryt lépe než méně početná regionální pobočka ČTK. Zpravodajství ČTK je nicméně ve větší míře používáno na krajských stránkách Libereckého deníku a redaktoři pochopitelně využívají souhrnných avíz – častěji však kvůli celkové přehlednosti tohoto zpravodajského produktu než z důvodu vlastní neznalosti avízovaných akcí. Avíza na víkendové akce však vhodným námětem jsou. Obecně ale lze říci, že k využití ČTK ve větší míře dochází spíše v nouzi (např. během personálního oslabení redakce z důvodu nemoci, školení atd.)

Redaktoři Libereckého deníku, vzhledem k obecně menšímu využití infobanky (a také zřejmě vzhledem k jejímu relativně intuitivnímu ovládnutí) neprocházeli žádným zvláštním školením na využití tohoto zpravodajského zdroje. Rovněž nevyužívají služeb jiné tiskové agentury, než ČTK.

Pokud jde o regionální mutaci Mladé fronty DNES, redakce je přes redakční systém Hermes napojena na zpravodajské agentury ČTK, Reuters a AP, přičemž připojení k ČTK je od samého začátku fungování redakce realizováno přes infobanku. Oproti přístupu Libereckého dne šéfredaktor regionální redakce Mladé fronty DNES v Liberci Jan Stránský označil ČTK za „poměrně významný“ zpravodajský zdroj. Čtvrtinu zpravodajské produkce regionální redakce Mladé fronty DNES tvoří podle něj právě přejatý servis ČTK (ačkoliv bylo výše uvedeno, že i regionální redakce je napojena na agentury Reuters a AP, tak zpravodajství těchto agentur pochopitelně nepoužívá a nepoužívala). Pro úplnost dodávám, že dle informací liberecké redakce Mladé fronty DNES zbylou produkci tvoří ze 70% články, s jejichž náměty přišli sami redaktoři regionální redakce. Zbytek (přibližně 5%) připadá na témata zadaná liberecké redakci „shora“.

Je ale pravdou, že ani v Mladé frontě DNES se školení na infobanku ČTK nepořádají a redaktoři se práci s ní učí s praxí. Existují ovšem dva alternativní způsoby využití informací z ČTK. První, editor infobanku sleduje a posílá zprávy jednotlivým redaktorům. Druhý, redaktor se k informacím dostává nepřímou, např. přes regionální internetový zpravodajský server iGenus.cz.³⁰

Regionální redakce Mladé fronty DNES dále často ze servisu ČTK čerpá především náměty na fotografie.

³⁰ Informaci poskytl Adam Pluhař z regionální redakce Mladé fronty DNES v Liberci.

3.3.3 Ostatní zdroje

Zdrojem, na jehož miru užitečnosti a použitelnosti pro novinářskou práci existuje řada názorů, je např. internetová encyklopedie Wikipedia. Její největší výhoda, otevřenost pro editaci hesel kýmkoliv, sice velmi napomáhá šíření Wikipedie, avšak je zároveň i nevýhodou, správnost zveřejněných informací nelze zaručit.

Zkoumané deníky Wikipedii jako zdroj systematicky nepoužívají (resp. při jejím případném použití např. jako prvotního zdroje, aby si redaktor udělal lepší představu o zpracovávaném tématu, lze předpokládat, že více než kdy jindy platí pravidlo ověřování informací z nezávislého zdroje). Navzdory popularitě Wikipedie³¹ je však míra její použitelnosti pro regionální zpravodajství přece jen nižší, než např. u deníku celostátního formátu.

3.4 Shrnutí

Zpravodajské zdroje on-line, na rozdíl např. od pořizování textového záznamu v terénu, prodělaly v uplynulých letech bouřlivý vývoj. Jako zcela nové médium se objevil a rozšířil internet, který postupně vytlačil tradiční prostředky, např. dálnopis a fax. Velký vliv na novinářskou práci má i technologie bezdrátového přenosu dat – ať už jde např. o přenos právě pořízených fotografií z terénu do redakce přes bezdrátový internet, nebo o mobilní telefonování.

Na regionální úrovni dochází k většímu či menšímu využití elektronického zpravodajství České tiskové kanceláře (v Mladé frontě DNES více než v Libereckém deníku). Existují i prostředky dobré ke zjištění prvotních informací, které je však poté nutné důsledně ověřovat (např. otevřená internetová encyklopedie Wikipedia).

³¹ Anglická verze [online] <http://en.wikipedia.org> disponovala v době psaní této práce více než 1,7 mil. článků. Česká verze [online] <http://cs.wikipedia.org> ve stejné době obsahovala 66 tisíc článků.

4. ZÍSKÁVÁNÍ A ZÁZNAM INFORMACÍ V TERÉNU

4.1. Technický vývoj

Zřejmě nejznámějším (a nejdiskutovanějším) projevem technického pokroku, pokud jde o pořizování zpravodajských informací v terénu, se stala „digitální revoluce“ v oblasti fotoaparátů.

Více než 150 let základní princip fotografování zůstal v podstatě stejný – šlo o mechanicko-chemický proces využívající světlocitlivosti halogenidů stříbra. Digitální fotoaparáty zaznamenávají obrazové informace místo světlocitlivého filmu na elektronický čip³², ve kterém je fotografie uložena v podobě, umožňující její další zpracování na monitorech počítačů.

Změna fotografického vybavení z analogových na digitální přístroje značně ovlivnila pojetí žurnalistické práce. V pozitivním smyslu tak, že odpadla zdlouhavá anabáze filmů do laboratoře, vyvolávání, zvětšování a vrácení hotových fotografií k výběru, které snímky použít. S rozvojem bezdrátové komunikace je nyní dokonce možné pořídit fotografii v terénu a odeslat ji do redakce přímo z místa pořízení. Další výhodou je okamžitá zpětná vazba – fotograf vidí pořízený snímek ihned na displeji přístroje a může se rozhodnout v případě špatné kvality (např. „vypálených“ míst, postrádajících obrazovou informaci) snímek vyfotit znovu. V souhrnu hlavní výhody jsou celkové zrychlení fotografické práce, šetření času fotoreportéra, okamžitá zpětná vazba na pořízené snímky a jednoduché zpracování, archivace a případná multiplikace fotografií přímo na redakčním pracovišti.

Na druhé misce vah v době zavádění digitálních fotoaparátů stál zejména argument, že klasická fotografie je kvalitnější. S vývojem moderních elektronických čipů, které dokáží zaznamenat velké množství obrazových bodů, tzv. pixelů (z angl. *picture element*) tento argument již ztratil opodstatnění³³. Naproti tomu rostoucí trend mají obavy z manipulovatelnosti digitálních fotografií pomocí počítačových grafických editorů. Ani tvůrci původního Adobe Photoshopu z roku 1989 John a Tom Knollovi si dle vlastních slov neuvědomovali, že stejně dobře jako k tradičním úpravám

³² Čip reaguje na dopadající světlo podobně jako citlivá fotografická emulze klasického filmu, ale převádí intenzitu světla na elektrický náboj, který použije k zápisu do paměťového média. Osvaldová, B. a kol.: Praktická encyklopedie žurnalistiky. Praha, Libri, 2002. Strana 66.

³³ Například fotoaparát Canon EOS-1Ds II je vybaven senzorem CMOS, který v ekvivalenci s klasickým 35mm filmem je schopen zaznamenat snímek o rozlišení 16,6 milionu pixelů.

(zostřování, zvětšování, retušování) by jejich program mohl být použit ke zkreslení a pozměňování obsahu fotografií.³⁴ A konečně je třeba si uvědomit, že moderní digitální fotoaparáty jsou náročné na spotřebu elektřiny, a tak je nutné vybavit se do terénu sadami rezervních baterií.

Tradiční prostředek pro záznam zvuku, diktafon, se také nevyhnul technologickým změnám. Místo záznamu na magnetofonový pásek digitální diktafony přeměňují zvuk na binární data a ta ukládají do zvukových stop³⁵. Digitální diktafony obecně mají větší záznamovou kapacitu (typicky řádově desítky hodin) a spotřebují méně elektrického proudu než diktafony analogové (nemají mechanické pohyblivé díly, což mj. vede i k jejich vyšší spolehlivosti), nahrané zvukové stopy se snadno archivují (např. pomocí USB rozhraní je lze zkopírovat do počítače). Jejich nevýhodou a daní za kvalitu pak bývá vyšší cena.

Konečně přístrojem, jenž je páteří zrychlování procesu získávání a zpracování informací, je přenosný počítač (notebook) vybavený bezdrátovým připojením k internetu. Protože zpracování informací na počítači je tématem kapitoly 5, stačí pro účel této části práce poukázat na možnost odesílat informace získané v terénu do redakce bez nutnosti se do redakce vracet. Při posílání fotografií (nebo jiných datově náročných souborů) je však třeba brát v potaz dostupnou rychlost připojení. Řešením tohoto problému pro movitější majitele novin může být např. satelitní komunikace, která umožňuje kromě telefonování prakticky odkudkoliv také datové přenosy o rychlosti v řádu stovek Kbit/s³⁶, vzhledem k finanční zátěži je toto řešení používané samozřejmě jen zcela výjimečně (např. novináři ve válečných konfliktech) a regionálních redakcí na Liberecku se netýká.

³⁴ Osvaldová, B.: Proměny novinářské profese podmíněné společenskými, technickými a technologickými změnami. In Končlík, J., a kol. Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média. Teritoriální studia. Praha, Matfyzpress, 2004. Strana 31.

³⁵ Dnes nejznámějším komprimovaným formátem pro audio soubory je MP3. Pro novinářské diktafony se však ukazuje jako vhodnější formát AMR, který kvalitněji než MP3 komprimuje mluvené slovo. Formát MP3 je vhodnější k zaznamenávání hudby.

³⁶ Dle svého webu [online] www.inmarsat.cz umožňuje Broadband Global Area Network satelitního systému Inmarsat downstream i upstream dat o rychlosti téměř 0,5 Mbit/s.

4.2 Specifický vývoj získávání a záznamu informací na Liberecku

4.2.1 Archivace obrazového záznamu

První vlaštovka modernizace novin se v Libereckém dnu objevila v roce 1995, kdy deník začal pro zatraktivnění občasně využívat barevných fotografií – to se ještě pracovalo s analogovými zrcadlovkami a kinofilmem. Digitální fotoaparát (konkrétně Olympus Camedia 1400L s trojnásobným optickým zoomem a rozlišením 1,4 megapixelu³⁷) si cestu do redakce našel v roce 1998, ale fotograf deníku Petr Šimr pro něj vřelého slova nenašel. Nebylo divu, šlo o plnoautomat bez možnosti kontroly a korekce toho, co bylo vlastně v daný moment na přístroji nastaveno, bez možnosti použít externí blesk, se zpožděním závěrky a dalšími podobnými neduhy raných digitálních fotoaparátů. Bylo jasné, že pořizování např. sportovních fotografií (nebo jiných, kde je vyžadována velká pohotovost nejen fotografa, ale i přístroje) bylo nemožné, takže redakční fotograf na sportovní fotografie stále používal klasickou zrcadlovku.

Další vlna modernizace digitálních fotoaparátů byla reprezentována vylepšenou Camedii 2500L a posléze přístrojem Nikon D100 v roce 2003, když byla Camedia 2500L z redakce odcizena neznámým zlodějem. Využitelnost D100 už byla velmi dobrá – 6 megapixelů rozlišení, ukládání v nekomprimovaném formátu TIFF, citlivost až ISO 6400, možnost nastavení priority času či clony či naprosto minimální zpoždění spouště, tyto parametry značně pozvedly fotografickou úroveň Libereckého dne.³⁸

Liberecká redakce Mladé fronty DNES si počkala na první digitální fotoaparát až do roku 2001 a v předcházejícím tříletém období používala přístroj Canon EOS 1N. Od roku 2001 využívali liberečtí fotografové Mladé fronty DNES digitální zrcadlovku Canon D30 a značce Canon zůstali věrní dodnes (oba dva používají nejmodernější fotoaparáty řady Canon EOS 1D).³⁹ Jestliže však šlo srovnat vybavení Mladé fronty DNES a Libereckého deníku po stránce kvalitativní, významnou roli hrál fakt, že liberečtí fotografové Mladé fronty DNES měli k dispozici dva Canony D30, zatímco Liberecký den měl Nikon D100 pouze jeden (a přitom v jinak srovnatelném rozsahu zpravodajství byly počty fotografií zhruba stejné, či bylo v Libereckém dnu fotografií

³⁷ Webová stránka společnosti Olympus [online] www.olympus-global.com

³⁸ Informace poskytl fotograf Libereckého deníku Petr Šimr.

³⁹ Informace poskytl šéfredaktor regionální redakce Mladé fronty DNES v Liberci Jan Stránský.

vice). Jediný profesionální fotograf Libereckého dnu tak byl jednak více vytížen (mimo jiné i úpravami fotografií, které za fotoreportéry Mladé fronty DNES zčásti zpracovávala pražská centrála) a jednak některé fotografie, které Liberecký den zařadil na své stránky, byly pořizovány starým, značně dýchavičným přístrojem Olympus Camedia 1400L. Vycentrování infračerveného paprsku na střed objektivu u tohoto fotoaparátu např. způsobovalo rozostření hlavních prvků fotografie, pokud nebyly úplně ve středu záběru (což se promítlo např. do kvality snímků komponovaných dle pravidel zlatého řezu).

Další výhodou, kterou liberecká Mladá fronta DNES nad Libereckým dnem měla, byly výměnný teleobjektiv s ohniskovou vzdáleností 300 mm (oproti 200 mm u fotografa Libereckého dnu, který navíc z finančních důvodů používal objektiv nikoliv služební, ale vlastní). Druhý fotograf Mladé fronty DNES mohl v případě potřeby použít telekonvertor.

V současnosti Liberecký deník disponuje obrazovým zpravodajstvím od dvou profesionálních fotografů disponujících fotoaparáty Nikon D200. Některé fotografie (zejména ty, mající spíše okresní než krajský význam) si však přesto pořizují píšící redaktoři listu sami na fotoaparát Nikon D70 (starý Olympus Camedia 1400L se však využíval ještě v roce 2006) a krajský sportovní redaktor disponuje Nikonem D50. Vzhledem k zaměření redaktorů na psaní článků (nejsou to fotografové-profesionálové) však nevyužívají možnosti těchto přístrojů na maximum.

Mladá fronta DNES je kromě nejmodernější řady Canon EOS 1D, používané dvěma profesionálními fotografy, vybavena ještě přístrojem Canon Powershot A80. Ten mohou využít ostatní redaktoři (jeho rozlišení je však jen 4 megapixely a rozsah citlivosti ISO 50-400, takže je zcela nevhodný pro fotografování za horších světelných podmínek).

4.2.2 Archivace slovního záznamu

Vybavení redakce Libereckého deníku digitálními diktafony je v současnosti nehomogenní, redaktoři používají např. diktafony Olympus WS 100⁴⁰, ale také vlastní MP3 přehrávače se zabudovaným diktafonem. Používané vybavení se liší možností (resp. nemožností) propojení s počítačem přes port USB, záměrem však je v brzké době

⁴⁰ Informaci poskytl redaktor Libereckého deníku Jan Král.

kompletně přejít na vybavení, jež bude s USB kompatibilní (takový zvukový záznam je pochopitelně možné archivovat na pevném disku redakčního počítače). Výhodou je samozřejmě mnohem vyšší spolehlivost diktafonu, novinář se může více soustředit na rozhovor a neztrácí čas psaním nutných papírových poznámek pro případ selhání přístroje. Navíc je možné zvukovou nahrávku umístit na internetové stránky deníku.

Redaktoři regionální redakce Mladé fronty DNES jsou rovněž vybaveni digitálními diktafony (např. Olympus VN – 2100 PC⁴¹), ačkoliv jich není tolik, aby se občas redaktoři potřebující diktafon nekryli. V praxi dochází i k nahrávání telefonátů, buď z prostého důvodu, že redaktor není odborníkem v dané tematické oblasti, nebo v případě zpracování různých „sporných“ témat, kde existuje možnost, že by se osoba, od níž novinář získává informace, později snažila poskytnutí informací zapřít či překroutit.

Při nahrávání telefonátů je nespornou výhodou fakt, že digitální diktafon (např. zabudovaný v mobilním telefonu) neruší telefonní mikrofon, takže osoba na druhé straně nepozná z pískání sluchátka, že je nahrávána. Ne snad, že by šlo o záměrnou konspiraci, ale osoba, která zjistí, že je nahrávána, může znejistět a není tak ochotna mluvit (paradoxně přesto, že by diktafon pro ni měl být zárukou, že její slova budou zaznamenána přesně). Pořizování záznamu bez vědomí zpovídané osoby je ovšem problematické i z toho důvodu, že se dotýká i oblasti etiky novinářské práce.

4.3 Shrnutí

Digitalizaci obrazového zpravodajství v Libereckém dnu lze jak na základě některých z prvních digitálních fotografií, tak na základě slov dlouholetého fotografa lístu Petra Šimra označit za úspěšnou. Zpočátku byl hlavním problémem fotoaparát Olympus Camedia 1400L, který např. neměl ani možnost měnit objektiv. Později, kdy se těla digitálních fotoaparátů v Libereckém dnu a Mladé frontě DNES dala již považovat za rovnocenná, byl hlavním problémem při pořizování fotografií objektiv – Liberecký den nedisponoval dobrým objektivem pro fotografování na dálku. I když pozdější těla fotoaparátů již dokázala fotit bez zpoždění závěrky, nebylo to v situacích, kdy bylo třeba scénu značně přiblížit (např. detailní fotografie ze sportovních utkání) příliš platné. Navíc Liberecký den disponoval jen jedním profesionálním (a profesionálně vybaveným) fotografem oproti dvěma u Mladé fronty DNES.

⁴¹ Informaci poskytl redaktor Mladé fronty DNES Adam Pluhař.

Pokud jde o záznam textu, jisté zlepšení představovaly digitální diktafony, ale zásadní vliv na pořizování záznamu textu to nemělo (diktafonů jednak nebylo a stále není dostatek, aby se daly používat vždy a nezřídka ani novinář diktafon nepoužije vůbec – zejména, když potřebuje pouze obecné informace, které si během telefonického rozhovoru píše na papír atd.).

V souvislosti s preferovaným stylem žurnalistiky „na místě“ a kladením důrazu na přímý kontakt s lidmi je podmínkou pro získání práce v Libereckém deníku (respektive požadavkem v pracovním inzerátu) držení řidičského průkazu skupiny B. Liberecký deník disponuje dvěma služebními vozidly a i když by teoreticky během týdnu bylo možné vysílat na výjezdy jen redaktory-řidiče, redaktor bez řidičského průkazu by nemohl touto formou pracovat o víkendových nebo svátečních službách, když je osazenstvo redakce redukováno.⁴²

Liberecká redakce Mladé fronty DNES služebními vozidly nedisponuje, redaktori používají na výjezdy vlastní vozidla a náklady na služební výjezdy jsou jim hrazeny přes cestovní výkazy. Oproti z dálky viditelným modrobílým vozidlům Libereckého deníku tak mají výhodu jednak ve větší nenápadnosti v terénu a dále v tom, že se nemusí celá redakce dělit o pouhá dvě auta – je tedy obecně mobilnější. Vlastnění řidičského průkazu podmínkou pro práci v regionální redakci Mladé fronty DNES není.

Obě redakce využívají též práci externistů (Liberecký deník trvalou síť externistů zatím buduje). Externisté mají pracovní podmínky poněkud horší (např. v Mladé frontě DNES nedisponují služebním telefonem ani proplácením služebních hovorů, když jsou mimo redakci a volají z vlastního telefonu), na druhou stranu jsou obecně nároky na externisty nižší (v LD není např. vyžadován řidičský průkaz).

⁴² Informace poskytla šéfredaktorka Libereckého deníku Lenka Markovičová.

5. ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ

5.1 Technický vývoj

Počítače se staly nenahraditelným pomocníkem při tvorbě tištěných médií zejména díky vytvoření a rozvoji grafického uživatelského rozhraní (v angl. literatuře GUI – Graphical User Interface). V protikladu k rozhraní založeném na příkazovém řádku (CLI – Command Line Interface) je rozhraní grafické výrazně uživatelsky příjemnější. Hlavními důvody jsou intuitivnější ovládání (v rozhraní založeném na příkazovém řádku bylo nutné ovládat syntaxi textových příkazů), možnost snadno zpracovávat více úloh najednou (tzv. multitasking) a v neposlední řadě lepší kontrola nad tím, co se nakonec na stránce objeví – přehledné zobrazení náhledu stránky založené na principu „co vidíš, to dostaneš“ (z angl. WYSIWYG – What you see is what you get). Způsob interakce uživatele s počítačem bývá někdy označován jako WIMP (tedy Window, Icon, Menu, Pointing Device – okno, ikona, nabídka, ukazovací zařízení, kterým např. je kurzor myši).

Jedním z prvních produktů nabízejících grafické uživatelské rozhraní byly počítače Macintosh firmy Apple, vyráběné od poloviny osmdesátých let. Dnes běžně užívaný termín DTP (z angl. Desktop Publishing; uživatelský software, jenž umožňuje využívat osobní počítače k sazbě a lámání publikací všeho druhu⁴³, termín ovšem později nabyl širšího významu popisujícího přímo metodu práce) vznikl právě v souvislosti s počítači Macintosh v roce 1985, kdy spatřil světlo světa PageMaker, první DTP program vůbec.

Výrazně se však začal uplatňovat také konkurenční program Windows společnosti Microsoft, zaměřený na rozdíl od Apple na co nejuniverzálnější použití – ten nejprve fungoval v rámci operačního systému MS-DOS, ale v roce 1995 spatřily světlo světa první Windows fungující jako samostatný operační systém (nazvané prostě Windows 95) a postupně s odstraňováním softwarových chyb se „Okna“ stala dominantním hráčem na trhu operačních systémů. Apple Macintosh nicméně zůstal důležitou platformou právě pro profesionální pracovníky (a takovými jsou i tvůrci novin). Mezi jeho výhody patří např. mnohem menší výskyt softwarových chyb a škodlivého softwaru („malware“ – např. počítačové viry) – firma Apple si na rozdíl od

⁴³ Šmid, M.: Stručný slovník elektronických médií. Praha. Karolinum, 1995. Strana 15.

Microsoftu velkou část aplikací pro Macintosh tvoří (a tvořila) sama, na míru pro vlastní operační systém, a omezený okruh uživatelů způsobuje, že počítače Macintosh nejsou pro tvůrce malwaru tak lákavým cílem. Apple také přišel s technologií umožňující připojení dvou monitorů na jednom počítači o plných deset let dříve, než to nabídl Microsoft v systému Windows 98.

Od roku 1998 nové počítače firmy Macintosh, označované jako iMac, začaly podporovat univerzální rozhraní pro přenos dat (jako USB a FireWire) a podle serveru Macworld.com je v současnosti platforma Macintosh nejrychleji rostoucím systémem v USA – agentury IDC a Gartner jí v říjnu 2006 přiznaly podíl 5,8%, respektive 6,1% celkového trhu ve Spojených státech, což činilo oproti minulému roku nárůst o více než 30%⁴⁴. Podle analytika firmy IDC za růstem stojí i přechod na hardware firmy Intel.

Známými programy, používanými v DTP dnes, jsou např. Adobe InDesign a QuarkXpress pro zpracování textu nebo Adobe Photoshop či CorelDRAW pro editování fotografií.

5.2 Specifika zpracování informací na Liberecku

5.2.1 Zpracování textu

Podobně jako v některých jiných oblastech techniky se i ve zpracování textu projevil fakt, že liberecká redakce Mladé fronty DNES začala fungovat až pět let po vzniku Libereckého dnu. Konkrétním projevem byla skutečnost, že v Libereckém dnu dlouho setrvačně fungoval provoz na starém redakčním systému Cicero, založeném na operačním systému MS-DOS, zatímco šéfredaktor liberecké Mladé fronty DNES Jan Stránský uvedl jako jediný používaný redakční systém program Hermes, fungující již v grafickém rozhraní a pod operačním systémem Windows (konkrétně pro libereckou redakci Mladé fronty DNES jde o Windows NT).

Oproti moderním redakčním systémům fungoval Cicero tak, že redaktor měl k dispozici dvě svisle oddělená pole, přičemž v jednom psal text a v druhém zadával formátovací znaky a příkazy. Počítače nedisponovaly myší a ovládání Cicera bylo mnohem více než na intuitivnost zaměřeno na znalost klávesových zkratk a syntaxe

⁴⁴ Podle agentury Gartner např. firma Dell ve stejné době zaznamenala ztrátu podílu na trhu 7,1% a Hewlett Packard vykázal 6,3% růst. Více než 30% růstu společností Apple se blíží jen Toshiba s růstem 22,3%, ta je však ještě méně rozšířená než Apple.
[online] <http://www.macworld.com/news/2006/10/19/marketshare/index.php>

příkazů. Program Cicero umožňoval samozřejmě lámání textu a jeho umístění na stránku; během jeho používání byla v Libereckém dnu praxe taková, že pro redaktora končila práce s článkem jeho zlomem a umístění na stránku řešil službu mající editor, který si článek vyvolal na vlastním počítači.

V roce 2006 přešel Liberecký deník na redakční systém RedWeb, fungující již plně pod operačním systémem Windows. Výhodou samozřejmě je, že se redaktor nemusí tolik soustředit na syntaxi formátovacích příkazů a může se plně zaměřit na psaný článek (třebaže musím připustit, že i během mé praxe v Libereckém dnu se mi na Cicero podařilo docela zvyknout). Nepříjemnou vlastností ale je fakt, že s průběhem dne, jak se finišuje na tvorbě novinových stránek, se počítačová síť a přenos dat zpomaluje a tak např. na šéfredaktorském počítači v Libereckém deníku trvalo plné otevření náhodně vybrané stránky pro editaci řádově desítky sekund až minutu, což je pochopitelně mrtvý čas, který narušuje i pracovní rytmus.⁴⁵

Specifikem Mladé fronty DNES je, že její regionální liberecká redakce pokrývá zpravodajstvím celý Liberecký kraj, zatímco členění redakcí Deníku veskrze kopíruje bývalé uspořádání republiky do okresů. Protože by pro redaktory liberecké Mladé fronty DNES pracující v periferních oblastech kraje bylo časově značně ztrátové dojíždět do Liberce, mají tito redaktori pracoviště doma (v České Lípě a v Turnově) a do redakčního systému se mohou připojit odtud.

Liberecký deník také umožňuje práci v terénu nebo doma, redaktori (včetně externistů) jsou vybaveni notebooky Dell Latitude D610. Tuto práci „na dálku“ mohou využít např. nedělní směny nebo sportovní redaktori v terénu.

5.2.2 Zpracování fotografií

V době analogové fotografie – tedy do roku 1998 v případě Libereckého dnu, respektive do roku 2001 v případě regionální redakce Mladé fronty DNES, byl samozřejmě fotografický proces zpomalen nutností vyvolávat film. Běžný postup tehdy tedy byl nejprve filmový materiál vyvolat (v případě regionální redakce Mladé fronty DNES si filmy nezhřídka pod časovým tlakem vyvolávali fotoreportéri v nejtemnější místnosti redakce sami). Dále v Libereckém dnu končila práce fotoreportéra odevzdáním černobílých fotografií šéfredaktorovi, který je přes kurýrní službu odesílal

⁴⁵ Informace poskytla šéfredaktorka Libereckého deníku Lenka Markovičová.

ke scanování (uzávěrka takovýchto fotografií byla již ve 14 hodin); v regionální redakci Mladé fronty DNES disponovali scannerem, takže tuto práci zastali fotografové také. Odpadl tak samozřejmě čas nutný na fyzickou dopravu fotografií ke scanneru.

V současnosti jsou Liberecký deník i regionální redakce Mladé fronty DNES vybaveny programy Adobe Photoshop. Liberecký deník do začátku roku 2007 používal program Corel Photo-Paint a fotograf LD se necítil se jeho používáním nějak omezený (oproti Photoshopu). Podle jeho slov⁴⁶ bylo v Photo-Paintu možné (se správným zaškolením) dosahovat v podstatě stejných výsledků jako v Photoshopu. Klíčovým faktorem zde však nebyla technika, ale celkově větší pracovní vytíženost. Kvůli ní nebyl čas na vyčerpávající zaškolení do tajů Photo-Paintu a i kdyby se tento čas našel, nebyl by se během každodenní rutiny našel čas na provedení příliš jemných a detailních úprav. V současnosti již fotoreportér Deníku pod takovým časovým tlakem není, protože nepatří oficiálně pod Liberecký deník, ale pod krajskou redakci (tedy stejně dobře pod Českolipský, Jablonecký a Turnovský a semilský deník) – takoví fotografové jsou dva. Celkově je tak práce o něco volnější než dříve.

Změna z Photo-Paintu na Photoshop proběhla v Libereckém deníku bez zaškolení fotografů, zbývalo tedy učení „metodou“ pokus-omyl. Fotograf Deníku Petr Šimr program Adobe Photoshop oceňuje. Rozdíl dle něj sice není velký, ale paletu funkcí programu Adobe Photoshop uznává jako přece jen širší než u Corel Photo-Paintu.

Ani jedna z redakcí nemá stanovené přesné mantinely, jak velkou část plochy stránky mohou rozměrově fotografie pokrýt – editoři obou redakcí vycházejí z vlastního úsudku.

Technologie fotoaparátů zabudovaných do mobilních telefonů je sice na vzestupu (existují již např. mobily schopné pořídit obrázek o rozlišení 3 megapixely), nicméně žádná z redakcí dosud takto pořízený snímek nepoužila (ani na malou jednosloupcovou fotografii události, u které nemohl profesionální fotograf deníku být). Fotoaparáty vestavěné do mobilních telefonů pochopitelně kvůli prostorovým dispozicím zaostávají např. v optice – a co je ještě důležitější, ačkoliv redaktoři disponují služebními telefony, není prioritou ani jednoho popisovaného listu vybavit své zaměstnance drahými přístroji s (na poměry mobilních telefonů) kvalitními vestavěnými fotoaparáty.

⁴⁶ Informace poskytl Petr Šimr, dlouholetý fotograf Libereckého dne (později Libereckého deníku).

5.2.3 Uzávěrky a korektura

Novinové zpravodajství prošlo zásadními proměnami v oblasti putování článku z redaktorova stolu na stránku deníku – tato cesta se neobyčejně zrychlila díky odesílání článků přes internet a využití elektronické podoby článku i v tiskárně. Vliv na zpravodajskou produkci je zřejmý. Čas, dříve vynaložený na mechanický přesun článku do tiskárny, lze využít pro získávání a zpracování informací a čtenář má tak ve svých oblíbených novinách fotografie a články o několik hodin „aktuálnějšího“ charakteru než dříve. Na druhou stranu, pracovní nároky na novináře – hodinová zátěž – jsou už takto v denících obvykle vysoké a pokrok tohoto druhu je nesnižuje.

Pokud jde o korekturu, nedá se říci, že by měla více času na práci díky rychleji odesílaným hotovým článkům. Objem novin a zpravodajské produkce totiž neustále průběžně roste.

Korektura v Libereckém deníku má zajímavý vývoj. Ještě v roce 2003 si redakce držela oficiální post korektora, ale ten byl pak zřejmě z úsporných finančních důvodů zrušen a zodpovědnost za jazykovou kvalitu článků padla na jednotlivé redaktory a editora listu. Další změnu tohoto stavu umožnily až poslední dva roky – v současnosti je zaváděn systém korektorů pracujících na honoráře, přičemž mají směnovat od 15 do 19 hodin a od 18 do 22 hodin (v nejexponovanější čas tedy korektorové v redakci mají být dva). Za poslední čtyři roky se např. uzávěrka v Libereckém deníku prodloužila o dvě až čtyři hodiny (podle druhu rubriky). Efektem je možnost déle a kvalitněji zpracovávat článek (případně možnost stihnout toho více, ale trendem je spíše zaměřit se na kvalitu jak ve výběru témat, tak ve zpracování).

Mladá fronta DNES má také vyhrazené korektory a uzávěrky stránek jsou od 17:30 do 20:30 (úvodní stránka). List si je vědom toho, že příliš rychlý technický pokrok v této oblasti, se kterým nestihnou držet krok lidé, je kontraproduktivní. Obchodní ředitel tiskáren MAFAPRINT Pavel Lochman v červnu 2006 k problematice uvedl: „Předpokládám, že redakční systém Hermes, který používáme v našem vydavatelství, uvolňuje redaktorovi ruce v tom, aby se na určeném místě připravené stránky soustředil právě jen na obsah. Negativní stránkou jsou chyby, které sem tam uniknou korektorům. Je to patrně jistá daň za rychlost, s kterou se stránky zpracovávají. Každá nová technologie je pouze nástroj, který sám nezaručuje bezchybnost“⁴⁷.

⁴⁷ Lukeš, V.: Jak se dnes dělají noviny (rozhovor s obchodním ředitelem tiskáren MAFAPRINT Pavlem Lochmanem). Pressforum.cz [online] http://www.pressforum.cz/downloads/2006_04.pdf. Strana 16.

5.2.4 Výpadek elektřiny

Elektřina sice není v užším slova smyslu technickou podmínkou ovlivňující novinářskou práci, její nečekané výpadky však mohou na proces tvorby novin mít výrazný vliv. Že takové výpadky jsou možné ukázal např. orkán Kyrill v lednu 2007. Vichřice na Liberecku způsobila rozsáhlý výpadek elektrického proudu, trvající řádově hodiny (naštěstí pro tvorbu novin šlo o pozdní noční hodiny a ráno).

Liberecký deník má pro výpadek elektrického proudu dvě alternativy (pokud nepočítáme metodu tužky a papíru). Na služebních noteboocích mohou novináři připravovat články po dobu určenou stavem baterií přenosných počítačů (dle redaktora LD Jana Krále nemá přibližně dvouhodinový výpadek prakticky žádný vliv). Druhou alternativou (která umožňuje redakční práci, neřeší však situaci v případě dlouhodobého plošného výpadku) je dočasné využití zázemí některé „spřátelené“ redakce. V blízkosti např. sídlí Jablonecký deník nebo Turnovský a semilský deník. K této druhé variantě se již Liberecký deník v minulosti uchýlil.

Regionální redakce Mladé fronty DNES je na tom v případě výpadku elektřiny o něco lépe: disponuje záložními zdroji elektrické energie, schopnými pracovat v řádu hodin. V minulosti se však již několikrát stalo, že bylo nutné jet vyrábět noviny do Ústí nad Labem nebo do Prahy. Taková cesta je pochopitelně z časového hlediska ztrátovější než cesta redaktorů Libereckého deníku do Jablonce nebo Turnova.

5.2.5 Výpadek internetu

Redaktor Libereckého deníku Jan Král popsal vedle výpadku elektřiny jako ještě kritičtější stav výpadek internetového připojení. Vzpomněl přitom, že jednou došlo k situaci (ještě za používání starého redakčního systému Cicero na bázi operačního systému MS-DOS), kdy internetová síť byla nedostupná a redakce tak musela odesílat hotové stránky na ústředí pomocí veřejného připojení k internetu. V novém redakčním systému RedWeb by toto řešení možné nebylo.

5.3 Shrnutí

Pokud nepočítáme nahrazení operačního systému MS-DOS na většině počítačů redakce Libereckého deníku systémem Windows v roce 2006, tak nejvýraznějšími změnami v oblasti zpracování informací v redakcích byl přechod na digitální fotografie (v roce 1998 v Libereckém dnu a o tři roky později v regionální redakci Mladé fronty DNES) a dále změna programu pro zpracování textu v Libereckém deníku (místo na MS-DOS založeném programu Cicero vešel v roce 2006 v užívání editor RedWeb pracující pod Windows). V případě zpracování textu šlo „pouze“ o změnu z jednoho postupu na druhý, v případě zpracování fotografie dostali fotografové navíc práci, kterou dosud nedělali. Čas, potřebný na toto zpracování fotografií v redakcích, ale našli i např. díky posunu uzávěrek, daným dalšími technickými změnami (on-line přenos celých novinových stránek do tiskáren atd.), které urychlily výrobní proces novin. Tvorba novinových stránek probíhá přímo na monitorech redaktorů Libereckého deníku či regionální mutace Mladé fronty DNES, a proto se redaktoři při své práci stávají vlastně i editory (praxe v obou listech je taková, že redaktorů-editorů je více a pracují na služby).

Grafické editory pro zpracování textových i obrazových záznamů oproti dřívějšímu umožňují novinářům větší kontrolu nad tím, jak bude výsledný zpravodajský produkt (novinová stránka) vypadat.

6. ZÁVĚR

6.1 Shrnutí dosavadního technického vývoje

Zřejmě již není pochyb o tom, že nejvýraznější systémovou změnou, již média prošla v posledních patnácti letech, bylo opuštění mechanické, magnetické či chemické techniky záznamu ve prospěch elektronické archivace dat ve formátech kompatibilních se zaznamenáváním a upravováním na osobních počítačích. Jistě lze důvodně předpokládat další zrychlování přenosu informací cyberprostorem, větší rozlišení čipů ve fotoaparátech a vznik nových verzí programů na zpracování textu či fotografií, ale přesto: uplynulo už dost let na to, aby se ukázalo, že informace uložené ve snadno replikovatelných a kvalitou časem neztrácejících bitech jsou zcela zásadním novým standardem a nikoliv výstřelkem doby.

Doba, za kterou zpravodajská informace urazí cestu od reportéra v terénu na pracoviště DTP, se rovněž zkracuje díky možnosti rychlého přenosu dat na velké vzdálenosti a univerzálním datovým formátům (text, obraz, video, zvuk), které mohou být zpracovávány na jednom redakčním pracovišti.

Podstatným jevem však není jen digitalizace, ale také miniaturizace vybavení, která přijde vhod zejména při zpravodajství v terénu. Trend zmenšování komponent vedl např. k tomu, že dnes umí mobilní telefony kromě standardních hovorových a textových služeb také pracovat jako diktafon, fotoaparát nebo třeba rádio. Pro pořízení kvalitní fotografie použitelné na stránkách novin jsou fotoaparáty integrované v mobilních telefonech pochopitelně nevhodné, ale např. možnost zaznamenávat zvuk (který v tištěném periodiku stejně bude přepsán na text) může diktafony z redakcí vytlačit úplně.

6.2 Sonhrnné srovnání Libereckého deníku a Mladé fronty DNES

Podmínek, které ovlivňují zpravodajskou produkci, je samozřejmě více druhů, nejen technické. Protože se tato práce zaměřuje na podmínky technické, zmíním z ostatních jenom jednu, dle mého názoru nejdůležitější, a to rozdíly v organizaci práce (finanční podmínky přímo ovlivňují technické podmínky, a tak je neberu jako samostatný jev). V Libereckém dnu (před změnami z posledního roku) zhruba jednou za šest týdnů redaktor měl týdenní službu, během které kromě psaní článků pracoval i jako

editor; celodenní práce do večera včetně víkendu pochopitelně vyčerpávala a kvalitě zpravodajství to rozhodně neprospívalo. V Mladé frontě DNES naproti tomu jsou služby sice častější, ale pouze víkendové (a navíc jsou role redaktora a editora oddělené). To samozřejmě dává více času na práci. Navíc při hrozícím nestihání uzávěrky lze využít zpravodajství ČTK a vyplnit tak potřebné místo. Od reorganizace Deníku a „zrovnoprávnění“ liberecké redakce s ústeckou však Liberecký deník tuto možnost má také (dříve se podle informací z redakce Libereckého dne stávalo, že si agenturním zpravodajstvím „svou část“ krajských stránek vyplnila ústecká redakce a liberecká tak neměla „rezervu“ pro případ nouze).

Technické podmínky se nicméně v uplynulých 15 letech na Liberecku, tak jako jinde, podepsaly pod hlavní kvalitativní změny v novinách, jako např. zavedení barevné digitální fotografie (přesto, že zejména v Libereckém dnu první digitální fotografie měly do kvality daleko, např. byla snadno pozorovatelná „slitá“ barevná místa) či prodloužení uzávěrek (a tedy možnost nabídnout čtenářům méně „zastaralé“ informace). Naproti tomu faktorem, se kterým je nutno počítat a na jehož minimalizaci je třeba při rozvoji technického vybavení redakcí a organizace novinářské práce brát zřetel, je novinář-člověk. S vzrůstajícími možnostmi techniky totiž rostou i nároky na novináře, posun uzávěrek prodlužuje pracovní dobu a celková hektičnost práce má negativní vliv na formální (jazykovou) i obsahovou kvalitu článku – případně analogicky na kvalitu fotografie. Programy pro zpracování fotografií sice disponují mnoha užitečnými funkcemi, ale fotograf je zpravidla rád, když stihne základní úpravy typu oříznutí, vyvážení barev a světlosti.

6.3 Perspektivy do budoucnosti

Nabízí se otázka, do jaké míry bude další technický pokrok využitelný. Pro lidské oko je prakticky jedno, zda fotografie na titulní stránce vznikla v přístroji s rozlišením 15 nebo 16 megapixelů. Rovněž tak novinář, pracující v deníku nezřídka pod tlakem blížící se uzávěrky, jen těžko ocení diktafon, umožňující nahrát desítky hodin mluveného slova.

Fáze překotné a skokové digitalizace a zlepšování technického vybavení redakcí Libereckého deníku a Mladé fronty DNES již však podle všeho uplynula. Vývoj, který lze očekávat v blízké budoucnosti, bude pravděpodobně mít spíše postupný charakter a z dostupných signálů – např. z budované sítě externích redaktorů v Libereckém deníku

– lze soudit, že po vlně důrazu na mnohdy nesystematické zlepšování techniky se lidskému faktoru začíná přisuzovat důležitost.

7. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ (ENGLISH SUMMARY)

The title of this study is *The Development and Effect of Technological Conditions in Regional Newsrooms of Mladá fronta DNES and Bohemia Dailies (later „The Daily“) in Liberec*. The study focuses on major technological changes which have happened in the area of journalistic equipment since the beginning of the digitizing process.

The changes are first described in a general way and then a description comes of how these changes specifically happened in dailies ment above. The text emphasizes the effect of changes on day-to-day journalistic work.

A basic characteristics of Mladá fronta DNES and The Liberec Daily (which stands for regional branch of The Daily in Liberec) precedes three main areas of research: collecting information indoors (working in newsrooms, e.g. using the internet, Czech News Agency etc.), collecting information outdoors (e.g. photographing) and processing information (using various word or graphics editors and the desktop publishing).

With digitizing process, journalism has undergone (and still is undergoing) great changes. Therefore, the main aim of this study is to chronicle the era of major analogue-to-digital changes in regional journalism of the Liberec region.

8. PRAMENY A LITERATURA

Literatura

- Barták, J.: Z dějin polygrafie. Praha, Votobia, 2004
- Blažej, B.: Grafická úprava tiskovin. Praha, SPN, 1990.
- Blažek, F., Kočička, P.: Praktická typografie. Brno, Computer Press, 2000
- Dusong, J.-L., Siegartová, F.: Typografie - od olova k počítačům. Praha, Svojtka a Vašut, 1997.
- Kunczik, M.: Základy masové komunikace. Praha, Karolinum, 1996.
- McQuail, D.: Úvod do teorie masové komunikace. Praha, Portál, 1999.
- Osvaldová, B., a kol.: Zpravodajství v médiích. Praha, Karolinum, 2001.
- Osvaldová, B., Halada, J. a kol.: Praktická encyklopedie žurnalistiky. Praha, Libri, 2002.
- Osvaldová, B.: Proměny novinářské profese podmíněné společenskými, technickými a technologickými změnami. In Končelík, J., a kol. Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Praha, Matfyzpress, 2004.
- Reifová, I., a kol.: Slovník mediální komunikace. Praha, Portál, 2004.
- Šmíd, M.: Stručný slovník elektronických médií. Praha, Karolinum, 1995.
- Trunečková, L.: Tiskové agentury, Praha, Karolinum, 1997.

Prameny

- Archivní výtisky regionální mutace Mladé fronty DNES a Libereckého dne v Krajské vědecké knihovně v Liberci
- Konzultace s redaktory liberecké redakce Mladé fronty DNES (šéfredaktor Jan Stránský, redaktor Adam Pluhař)
- Konzultace s redaktory Deníku, respektive Libereckého deníku (šéfredaktorka LD Lenka Markovičová, redaktor Jan Král, technik Dušan Hesoun, fotograf Petr Šimr)
- Konzultace s Andreou Chloupkovou z obchodního oddělení ČTK

Internetové zdroje

Šmíd, M.: Žurnalistika v informační společnosti: Internetizace a digitalizace žurnalistiky. FSV UK, Praha, 2006. [online] http://fsv.cuni.cz/FSV-533-version1-MED003_Smid.pdf

Internetová prezentace Libereckého kraje. [online] <http://www.kraj-lbc.cz>

Internetová prezentace Ústeckého kraje. [online] <http://www.kr-ustecky.cz>

Internetové stránky Deníku. [online] <http://www.denik.cz>

Internetové stránky Mladé fronty DNES. <http://www.idnes.cz>

Krčmář, P.: Vše podstatné o RSS. [online] <http://www.root.cz/clanky/vse-podstatne-o-rss>

Alliance for Telecommunications Industry Solutions. [online] <http://www.atis.org>

Reuters. [online] <http://www.reuters.com>

Internet ve státní správě a samosprávě. [online] <http://www.issz.cz>

ČTK. [online] <http://www.ctk.cz>

Projekt NetMonitor. [online] www.netmonitor.cz

Telekomunikační databáze OECD 2005. [online] <http://www.oecd.org/sti/telecom>

Basl, J., Pour, J.: Informační společnost a ICT. CES VŠEM 2005. [online]

http://www.vsem.cz/data/docs/gf_WPNo9.pdf

Wikipedia. [online] <http://en.wikipedia.org>

Broadband Global Area Network. [online] <http://www.inmarsat.cz>

Olympus. [online] <http://www.olympus-global.com>

Macworld. [online] <http://www.macworld.com>

Pressforum. [online] <http://www.pressforum.cz>